

AUTOREFERAT

- WPROWADZENIE

„Kim jest więc humanista?” – pyta Michał Paweł Markowski na kartach swojej książki *Polityka wrażliwości. Wprowadzenie do humanistyki* – „Odpowiedź tradycyjna brzmi: kimś komu nic, co ludzkie, nie jest obce. Czym więc są nauki humanistyczne? Naukami o człowieku. (...) Przedmiotem nauk humanistycznych jest wszystko to, co można o człowieku i jego działaniach powiedzieć, co może stać się przedmiotem dyskursu, co nadaje się *ad dicendum*”¹. Słowa te określają bliską mi postawę teoretyka muzyki – humanisty, którego przeznaczeniem staje się pogłębiona refleksja o sztuce tworzenia z dźwięków jako o działaniu człowieka o wybitnie rozbudowanym systemie wartości, o najwyższym stopniu talentu, wreszcie o bogatej sferze duchowej. Wspomniane tu, wyróżniające gatunek *homo sapiens et creator* cechy od zawsze wydawały mi się wyznacznikiem kompozytora. Poświęcając swoje zawodowe życie badaniu muzyki, podejmuję wciąż nieustające starania dotarcia – poprzez analizę materiału czysto muzycznego – do kompozytorskiego przesłania zaklętego w utworze, jego idei czy też intencji twórcy – jak chce Roman Ingarden² – a więc do istoty dzieła rozpatrywanego – w myśl koncepcji Mieczysława Tomaszewskiego – w szerokim kontekście i ontologicznej pełni: od genezy i koncepcji do realizacji i recepcji oraz łącząc „w polifoniczny splot metody częściowe, odpowiednie właściwe bądź dla różnych tekstów dzieła, bądź dla jego poziomów czy aspektów.”³

- GENEZA

Dorastałam w domu inteligenckim, zorientowanym humanistycznie, w zasięgu pierwszego, poważnego autorytetu – dziadka. Sylweryusz Sasim, artysta malarz, absolwent krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych zaszczepił we mnie silne przekonanie, iż naturalną powinnością człowieka jest – jeśli to możliwe – poświęcić się sztuce.

Ukończyłam kolejne, krakowskie szkoły muzyczne – podstawową (ówczesną Państwową Podstawową dziś Państwową Ogólnokształcącą Szkołę Muzyczną I st. im. I. J. Paderewskiego) i średnią (wcześniej Liceum Muzyczne dziś Państwową Ogólnokształcącą Szkołę Muzyczną II st. im. F. Chopina) przy słynnej z tych szkół właśnie ulicy Basztowej. Czas spędzony w szkole I stopnia uznać należy za okres

---

¹ Michał Paweł Markowski, *Polityka wrażliwości. Wprowadzenie do humanistyki*, Universitas, Kraków 2013, s. 82-83.

² Roman Ingarden, *Utwór muzyczny i sprawa jego tożsamości*, [w:] *Studia z estetyki*, t. 2, Warszawa 1958,

³ Mieczysław Tomaszewski, *Nad analizą i interpretacją dzieła muzycznego. Myśli i doświadczenia*, „Res Facta” 9, 1982, s. 199-200.

kształtowania się systemu wartości, wyrabiania gustu oraz zawierania przyjaźni – miałam to szczęście poznać wówczas niezwykle ludzi, klasę zrzeszającą z jednej strony wiele indywidualności, z drugiej wyjątkowo skonsolidowaną, przede wszystkim twórczą. Z uczących to nie muzykom a poloniście – Wojciechowi Jantosowi – zawdzięczam pasję do czytania i interpretacji, szacunek dla wielkiej literatury i pokorę wobec słowa pisanego. Okres spędzony w Liceum Muzycznym był czasem rozwoju zawodowego: nauki gry na fortepianie pod kierunkiem Ewy Kinczewskiej oraz rytmiki i interpretacji ruchowej w klasie Hanny Basztoń. Jako absolwentka dwóch specjalności stanęłam przed trudnym wyborem między *ratio* a *empirio*, między teorią i praktyką. W 1994 roku zdecydowałam się podjąć studia na kierunku *Kompozycja i Teoria Muzyki* w Akademii Muzycznej w Krakowie. Wybór okazał się trafny. W przekonaniu tym utwierdziły mnie zajęcia z analizy i interpretacji dzieła muzycznego oraz seminaria i warsztaty z pracy nad językiem wypowiedzania się o muzyce. Takie osobowości jak Regina Chłopicka, Krzysztof Sz wajgier, Józef Rychlik czy Krzysztof Droba rozbudziły we mnie pasję do muzyki współczesnej, wykłady Mieczysława Tomaszewskiego pozwoliły dostrzec złożoność refleksji o muzyce, zaraziły fascynacją operą i teatrem muzycznym. Zawarte wówczas przyjaźnie „interdyscyplinarne” przetrwały do dziś, owocując szeregiem projektów, łączących tak stronę praktyczno-twórczą jak i teoretyczno-egzegetyczną muzyki. Zrodzone podczas studiów fascynacje osiągnęły znaczący finał w napisanej pod kierunkiem Reginy Chłopickiej pracy magisterskiej, poświęconej sacra rappresentazione *Raj utracony*, drugiemu dziełu scenicznemu najwybitniejszego krakowskiego kompozytora współczesnego – Krzysztofa Pendereckiego. Skojarzone tu zostały tematy inspirujące mnie od dłuższego czasu: twórczość autora *Polskiego Requiem*, problematyka gatunku opery oraz dwudziestowiecznych technik kompozytorskich a także nurt angelo- i demonologiczny w filozofii i sztuce. Ukończenie dysertacji w 1999 roku okazało się dla mnie znaczącym punktem zwrotnym: pozwoliło na otrzymanie dyplomu magistra sztuki z najwyższą oceną – celującą, otworzyło możliwość podjęcia wymarzonej pracy w Katedrze Teorii i Interpretacji Dzieła Muzycznego Akademii Muzycznej w Krakowie, przyniosło Nagrodę Miasta Krakowa przyznaną przez jego Prezydenta w roku 2000.

• REALIZACJA

Praca w zespole krakowskich teoretyków, w mieście o wyjątkowym potencjale historyczno-kulturalnym, pozwoliła na realizację w czterech ważnych obszarach działalności: naukowej, dydaktycznej, popularyzatorskiej oraz organizacyjnej.

○ W **sferze naukowej** moje zainteresowania – rozbudzone jeszcze w czasie studiów – w naturalny sposób podążyły w kierunku twórczości wokalnoinstrumentalnej XX wieku, ze szczególnym uwzględnieniem gatunku pieśni i opery. Wyniki swoich badania prezentowałam podczas licznych wystąpień na ogólnopolskich i międzynarodowych konferencjach. Spośród nich pamiętny i wyjątkowo wartościowy okazał się udział w kilku z nich:

- w Międzynarodowej Konferencji Muzykologicznej *Polish Music since 1945* zorganizowanej przez Christ Church College of Music w Canterbury (2009 rok) – podczas której uczestnicy z całego świata podjęli trudny temat interpretacji polskiej muzyki współczesnej, podkreślając jej wartość i znaczenie;

- w *11th i 12th International Congresses on Musical Signification* odbywających się jesienią 2010 roku w Krakowie i wiosną 2013 roku w Louvain, z inicjatywy Eero Tarastiego – twórcy słynnej, fińskiej szkoły semiotyki muzycznej;
- w *International Workshop The Musical Legacy of Karlheinz Stockhausen. Looking Back and Forward* mającym miejsce w Kürten, miejscu wybranym przez twórcę *Licht* do kultywowania tak teoretycznych jak i praktycznych założeń jego muzycznej ideologii
- oraz w Międzynarodowej Konferencji MAC (Musical Analysis Conference) przeprowadzonej przez Uniwersytet w Keele, spotkaniu skoncentrowanemu na metodologii badań analityczno-interpretacyjnych, prowadzonych we wszystkich znaczących ośrodkach na świecie.

Wystąpienia te przyniosły zbiór referatów tak analitycznych jak i genologiczno-metodologiczno-problemowych, opublikowanych z kolei w formie artykułów, poświęconych twórczości Antona Weberna, Witolda Lutosławskiego, Krzysztofa Pendereckiego, Pawła Mykietyna i Karlheinz Stockhausena. Z postacią ostatniego z wymienionych twórców dane mi było spotkać się osobiście, uczestniczyć dwukrotnie w prowadzonych przez niego kursach interpretacji muzyki zorganizowanych przez *Stockhausen Stiftung für Musik* w Kürten koło Kolonii, odbyć miesięczną kwerendę w *Stockhausen Archives* przy *Stockhausen Verlag*. Niezwykła osobowość autora *Śpiewu młodzianków*, jego wiedza i talent, prekompozycyjny system organizacji materiału muzycznego, podejmowana przez niego tematyka z pogranicza filozofii, teologii, literatury *science-fiction* zestrojona z wątkami autobiograficznymi, okazały się inspiracją dla dalszych badań teoretyczno-muzycznych, które sfinalizowane zostały dysertacją doktorską, poświęconą ostatniemu ukończonemu utworowi Stockhausena – jego monumentalnej heptalogii. Obroniona w 2008 roku praca doktorska pt. *Cykl sceniczny „Licht” Karlheinz Stockhausena. Muzyczny teatr świata* stała się kolejnym punktem zwrotnym: zmusiła do znacznego poszerzenia pola badań tak o historię i teorię teatru jak i całą twórczość kompozytora; przyniosła Nagrodę im. ks. Prof. Hieronima Feichta przyznaną przez Sekcję Muzykologów Związku Kompozytorów Polskich oraz została opublikowana nakładem wydawnictwa Akademii Muzycznej w Krakowie w 2011 roku. Zakres badań nad *Licht* – szeroki, niemieszczący się w jednej publikacji książkowej – znalazł swoją realizację w licznych wystąpieniach kongresowych i konferencyjnych w środowisku tak muzykologiczno-teoretycznym jak i teatrolologicznym i interdyscyplinarnym.

Od kilku ostatnich lat moje badania koncentrują się wokół postaci i twórczości Marka Stachowskiego. Każdy publikowany na ten temat artykuł daje poczucie satysfakcji i swego rodzaju misji przywracania i popularyzowania tej zapomnianej, a jakże wartościowej muzyki szerszej publiczności. Podkreślić pragnę swoją współpracę z Centrum Dokumentacji Twórczości Kompozytorów Krakowskich, w ramach którego, wraz z prof. Teresą Malecką udało nam się zorganizować Konferencję poświęconą krakowskim twórcom oraz sfinalizować dwa wydawnictwa płytowe z twórczości kameralną i pieśniową Marka Stachowskiego. Efektem analizy i interpretacji każdego utworu autora *Ód Safickich* oraz chęci uchwycenia syndromu cech konstytutywnych dla jego stylu stała się książka *Brzmienie i sens. Studia nad twórczością Marka Stachowskiego*, wydana w Akademii Muzycznej w Krakowie w tym roku, którą przedkładałam jako dzieło artystyczne w postępowaniu habilitacyjnym.

W swojej pracy badawczo-naukowej szczególnie cenię sobie współpracę z innymi wydziałami Akademii Muzycznej w Krakowie – z Wydziałem Instrumentalnym i Wydziałem Wokalnym oraz innymi instytucjami promującymi muzykę współczesną. Jako opiekun naukowy Koła Studentów Wokalistyki mam wpływ na kształt i idee przewodnie organizowanych przez nich warsztatów i konferencji. Podobnie układa się współpraca z Katedrą Kameralistyki oraz Fundacją Pro Musica Nova. W ramach współpracy z pianistami-kameralistami zapoczątkowaliśmy ideę festiwalu promujących muzykowanie zespołowe: *Voice and Piano* poświęconego kameralnej literaturze wokalne, *Duetissimo* – dedykowane duetom fortepianowym czy jubileuszowym wydarzeniom takim jak: Festiwal *Witold Lutosławski w muzycznej kulturze polskiej i europejskiej* oraz Festiwal „Emigranci” w 100. rocznicę urodzin Andrzeja Panufnika i 160. rocznicę urodzin Juliusza Zarębskiego. Od dwóch lat udaje mi się organizować i brać czynny udział naukowy w konferencjach towarzyszących Międzynarodowemu Festiwalowi Muzyki Współczesnej im. Henryka Mikołaja Góreckiego dzięki współpracy z Michałem Kwiatkowskim – kierownikiem artystycznym Festiwalu i szefem wspomnianej Fundacji Pro Musica Nova.

○ W **sferze dydaktycznej** realizuję ustalone cele dwutorowo. Z jednej strony prowadzę zajęcia ze studentami Akademii Muzycznej w Krakowie w zakresie tak teoretyczno-muzycznym: z historii muzyki, analizy i interpretacji dzieła muzycznego, etnomuzykologii, literatury specjalistycznej obejmującej gatunki opery i teatru muzycznego jak i praktyczno-dydaktycznym: z metodologii pracy naukowej (w tym poprzez promowanie prac dyplomowych) i metodyki nauczania przedmiotów teoretycznych. Z drugiej strony, jako nauczyciel dyplomowany, edukuję młodzież Państwowej Szkoły Muzycznej II st. im. W. Żeleńskiego w Krakowie, ucząc przedmiotów takich jak: kształcenie słuchu i harmonia. Jestem autorką programu nauczania przedmiotu *Kształcenie słuchu dla wybitnych* – fakultetu, pozwalającego na integrację uczniów o wyjątkowych predyspozycjach słuchowych, dając im jednocześnie możliwość realizacji zadań wykraczających poza standardy zwyczajne. Pracę dydaktyczną w obu pionach edukacji: średnim i wyższym traktuję jako wyzwania równorzędne i absolutnie komplementarne. Większość z absolwentów szkoły decyduje się na kontynuację edukacji w Akademii. Przygotowanie ich na odpowiednim poziomie, a także możliwość promocji studiów muzycznych skutkuje poczuciem wśród młodych trafnych wyborów i satysfakcji w ich realizacji.

○ W **sferze popularyzatorskiej** najbardziej intensywny okres przypadł na lata współpracy z Filharmonią Krakowską. Wraz z kameralnym zespołem muzyków – pasjonatów odwiedzaliśmy szkoły podstawowe prezentując najciekawsze aspekty sztuki dźwięków – sylwetki jej wybitnych twórców, budowę i możliwości instrumentów, wybrane formy i gatunki, itp. W czasach, gdy w okres edukacji szkolnej weszło nowe pokolenie, przez antropologów zwane M2 – wychowywane w otoczeniu multimedialnych gadżetów i programów komputerowych – niezwykle ważne stało się polisensualne doświadczanie muzyki, zwłaszcza tej ambitnej, przynależnej kulturze wysokiej. Prelekcje o muzyce poważnej skierowane do najmłodszych słuchaczy traktowałam zatem jako swego rodzaju wyzwanie, będąc świadomą konsekwencji

swojego przekazu. Dla większości dzieci spotkania z audycjami filharmonicznymi były pierwszymi i jedynymi okazjami poznania dzieł wielkich mistrzów.

Szczególnie znaczące okazały się prelekcje wygłaszane przed koncertami Krakowskiej Młodej Orkiestry Kameralnej (The Cracow Youth Chamber Orchestra) powołanej i prowadzonej przez Joannę Natalię Ślusarczyk w PSM II st. w Krakowie. Wraz z młodymi muzykami odwiedziliśmy zaprzyjaźnione ośrodki edukacyjne na całym świecie. Dane mi było prezentować współczesną muzykę polską – dzieła Fryderyka Chopina, Ignacego Jana Paderewskiego, Karola Szymanowskiego, Witolda Lutosławskiego, Henryka Mikołaja Góreckiego, jego syna Mikołaja, Andrzeja Panufnika i Krzysztofa Pendereckiego w salach koncertowych Public School of Music w Cincinnati, Konserwatorium Muzycznego w Tel Avivie, Szkołach Muzycznych w Selbu i na wyspie Froya w Norwegii oraz w Islandii. Ostatnio zawitaliśmy z młodzieżą w dalekiej Syberii na zaproszenie Konsulatu Generalnego Republiki Polskiej w Irkucku.

○ W sferze **organizacyjnej** realizuję się z równą intensywnością na macierzystej uczelni jak i poza nią. Swoją czas dzielę między trzy instytucje: Akademię Muzyczną w Krakowie, Państwową Szkołę Muzyczną II st. im. W. Żeleńskiego w Krakowie oraz Fundację Pro Musica Bona.

➤ **Akademia Muzyczna w Krakowie**

Swoją działalność organizacyjną w macierzystej uczelni rozpoczęłam od pełnienia ważnych funkcji asystenta Uczelnianego Koordynatora Programu Wymiany Studentów Socrates-Erasmus oraz Koordynatora wdrażania systemu punktów ECTS. Warto wspomnieć, iż udało mi się opublikować w wydawnictwie Akademii Muzycznej w Krakowie pierwszy informator ECTS, będący najwcześniejszą próbą transparentnej prezentacji systemu nauczania obowiązującego w naszej uczelni, w języku polskim i w języku angielskim. Odpowiadając na prośbę Rektora Akademii Muzycznej w Krakowie, Prof. Stanisława Krawczyńskiego przygotowałam także tekst do nowego folderu uczelni.

Wielokrotnie powoływana byłam w skład Wydziałowych i Uczelnianych Komisji Rekrutacyjnych w charakterze sekretarza, w skład Komisji Egzaminacyjnych podczas egzaminów wstępnych oraz w skład Uczelnianych Komisji Wyborczych – w charakterze członka oraz Wydziałowej Komisji Wyborczej – pełniąc funkcję jej Przewodniczącej. W minionej kadencji zasiadałam w Radach Wydziału i Instytutu, w wyniku ostatnich wyborów zostałam wybrana na funkcję Prodziekana Wydziału Twórczości, Interpretacji i Edukacji Muzycznej (na lata kadencji 2016-2020). Od początku istnienia Międzynarodowego Konkursu Fletowego jego dyrektorką artystyczną, prof. Barbara Świątek-Żelazna powierzała mi funkcję prowadzącej przesłuchania konkursowe, pełniłam także funkcję tłumacza/prelegenta, towarzysząc prof. Helmuthowi Rillingowi w prowadzonych przez niego koncertach, w ramach kursów Bachakademie.

Zdobyte w ten sposób doświadczenie spożytkowałam inicjując kilka wydarzeń autorskich, z których najważniejsze dwa to opracowanie autorskiej wersji utworu *Tierkreis* Karlheinz Stockhausena na fortepian i media audio-wizualne wraz z organizacją jej prawykonania z udziałem Mateusza Bienia i Moniki Płachty w Sali

Koncertowej Akademii Muzycznej w Krakowie oraz opracowanie koncepcji programowej i realizacja projektu *Stockhausen Gruss. Dni muzyki Karlheinz Stockhausena w Krakowie*. Zaproszenie do udziału w projekcie przyjęli wówczas m.in. światowej sławy specjaliści – muzykolog Günter Peters oraz realizator dźwięku Brian Wolf. Agnieszka Kuś wykonała w tym czasie po raz pierwszy w Polsce utwór *Inori* w wersji na tancerza-mima i warstwę elektroniczną.

➤ **Państwowa Szkoła Muzyczna II st. im. W. Żeleńskiego w Krakowie**

W szkolnictwie średnim dzięki uzyskanym kolejno stopniom awansu zawodowego obejmuję obecnie najwyższe stanowisko nauczyciela dyplomowanego. W ramach działań organizacyjnych pełniłam funkcje opiekuna stażu, sprawując pieczę na rozwoju zawodowym młodej kadry. Pod moim okiem staże ukończyły nauczycielki: Joanna Natalia Ślusarczyk i Magdalena Mądro. Regularnie biorę udział w pracach jury Konkursów Czytania Nut Głosem, organizowanych przez grono teoretyków Zespołu Szkół Muzycznych I i II st. im. M. Karłowicza w Krakowie – regionalnego dla uczniów szkół muzycznych I st. oraz ogólnopolskiego dla uczniów szkół muzycznych II st.

➤ **Fundacja Pro Musica Bona**

To instytucja założona w 2010 roku przez pianistę i pedagoga, wieloletniego Dyrektora PSM II st. im. W. Żeleńskiego w Krakowie – prof. Stefana Wojtasa. Fundacja pomaga finansowo uzdolnionej muzycznie młodzieży regionu małopolski. Od początku istnienia organizacji mam zaszczyt pełnić funkcję jej wiceprezesa. We współpracy ze szkołą a także Lions-Clubem Kraków Stare Miasto, Kopalnią Soli w Wieliczce czy Fundacją Iudaica działającą przy Centrum Kultury Żydowskiej w Krakowie, udało nam się zorganizować znaczącą ilość koncertów, dzięki którym pozyskaliśmy środki finansowe do pomocy kilkudziesięciu młodym muzykom. Moim zadaniem w Fundacji jest głównie stwarzanie koncepcji programowej tak koncertów jak i wydawnictw płytowych, organizacja i prowadzenie artystycznych wydarzeń, opracowanie tekstów do ksiąg programowych i wkładek CD. Szeroko pojętą misją naszej Fundacji jest inwestowanie w wyjątkowo utalentowaną młodzież – przyszłą elitę kulturalną Krakowa i jego okolic.

- **KONCEPCJA – Brzmienie i sens.**
Studia nad twórczością Marka Stachowskiego.

„Tym wszystkim, którzy byli świadkami rodzenia się tej muzyki, a zarazem którzy mieli to szczęście poznać osobę jej autora, nie trudno będzie zgodzić się ze zdaniem, iż w tej muzyce jest on sam, taki jakim był (...) skromny a pełen godności, mądry bez wywyższania się, tchnący spokojem, którym obdarzał otoczenie, promieniujący nie narzucającą się życzliwością”.⁴ Twórcą, którego w ten sposób wspominał Mieczysław Tomaszewski, jest Marek Stachowski - krakowski kompozytor i pedagog; całe dorosłe życie związany z Akademią Muzyczną w Krakowie - jej student, profesor, wreszcie wieloletni rektor. Współtwórca tzw. Krakowskiej Szkoły

---

⁴ Mieczysław Tomaszewski, *12 spojrzeń na muzykę polską wieku apokalipsy i nadziei. Studia, szkice, interpretacje*, Akademia Muzyczna w Krakowie, Kraków 2011, s. 110.

Kompozytorskiej, zaprzyjaźniony z Krzysztofem Pendereckim i Zbigniewem Bujarskim, mistrz i wychowawca dla wielu kompozytorów młodszych pokoleń. Postać wyjątkowa, wybitnie i wszechstronnie utalentowana, wzór tak erudycji jak i postawy obywatelskiej, człowiek niezapomniany pomimo swego przedwczesnego odejścia.

Książka, którą pragnę zaprezentować jako dzieło artystyczne, szczególne „osiągnięcie” w postępowaniu habilitacyjnym nosi tytuł *Brzmienie i sens. Studia nad twórczością Marka Stachowskiego*. Zakłada więc dualistyczną postawę badawczą wobec podjętego materiału – analizę muzyczną, która ma przynieść odpowiedź na pytanie „jak to brzmi?” oraz interpretację pozamuzyczną, zogniskowaną na problemie „co to znaczy?”. Metodą badawczą staje się zatem zestrojenie dwóch postaw: post-strukturalnej, adekwatnej dla badania materiału muzycznego oraz hermeneutycznej, swoistej muzykologii filozoficznej, potrzebnej do zgłębienia sensu tej sztuki. Twórczość Marka Stachowskiego – jak zauważam we wstępie książki – istnieje w refleksji muzykologicznej w sposób ograniczony do pojedynczych artykułów-interpretacji wybranych dzieł. Brakuje w dotychczasowych badaniach ujęcia całościowego, w którym podjęta zostałaby próba uchwycenia tak złożonej problematyki stylu autora *Divertimenta* jak i definicji jego języka muzycznego, będącej efektem analizy i interpretacji wszystkich utworów kompozytora. Założenie to spełnia prezentowana publikacja. W ujętej w trzy części książce w centrum plasuje się dzieło, kontekstem staje się osobowość twórcy, finałem zaś autorska metoda odczytania jego spuścizny w perspektywie warstwowego systemu figur fakturalno-brzmieniowych, dających się wyróżnić na trzech poziomach organizacji dzieła: konstrukcyjnym, dramaturgicznym i semantycznym. W książce podejmuję próbę autorskiej periodyzacji twórczości Stachowskiego, polemizując z propozycjami Leszka Polonego i Macieja Jabłońskiego oraz klasyfikacji stylistyczno-gatunkowej wszystkich utworów autora *Miroir du Temps*. W części głównej prezentuję wyniki własnego odczytania muzyki w szerokim kontekście tak przemian techniczno-estetycznych zachodzących w muzyce XX wieku jak i dialogu z muzyczną przeszłością. Spojrzenie syntetyczne, odkrywające wielowarstwowość i wielowymiarowość twórczości Stachowskiego pozwala na dotarcie do jej istoty i choć zbliżenia się do sfery, o której pisał Witold Lutosławski: „Proces komponowania nie jest procesem racjonalizowanym, jest raczej, jak w ogóle tworzenie dzieł sztuki, zjawiskiem irracjonalnym. Dlatego też dla pewnych kompozycji punktem wyjścia jest ekspresja, do której poszukuję środków, dla innych droga przebiega w odwrotnym kierunku. Ogromną trudność stanowi więc opisanie procesu powstawania dzieła muzycznego, wiele bowiem pomysłów rodzi się nagle, bez uświadomienia sobie, co było pierwotne: ekspresja czy środki. Poszukiwanie logiki w procesie komponowania interesuje teoretyków, muzykologów; niestety, problemu tego nie można wyjaśnić całkowicie i jednoznacznie, gdyż istotą twórczości artystycznej jest istnienie sfery pozostającej poza zakresem badań i dociekań”⁵

---

⁵ Witold Lutosławski, *O rytmice i organizacji wysokości dźwięków w technice komponowania z zastosowaniem ograniczonego działania przypadku*, [w:] Witold Lutosławski. *O muzyce. Pisma i wypowiedzi, Słowo/obraz/terytoria*, Gdańsk 2012

- **KONKLUZJA**

Formułując cele hermeneutyki, postawy mi zdecydowanie najbliższej Hermann Kretzschmar pisał: „zgłębić, poznać sens i treść ideową zawartą w formie, w ciele szukać duszy, wykazać obecność ideowej istoty w każdej części dzieła sztuki, wyjaśnić całość i wyłożyć ją na podstawie wnikliwej znajomości szczegółów, z wykorzystaniem wszelkich środków danych przez wykształcenie fachowe i ogólne raz osobiste uzdolnienia”⁶.

Interpretowanie muzyki oznacza według mnie zatem ciągle poszukiwanie owej istoty i ukazywanie jej jako fenomenu zestrojonych ze sobą przeciwieństw, rozpiętych między granicami rozumu i doświadczenia, emocji i znaczenia, wreszcie brzmienia i jego sensu.

---

⁶ Hermann Kretzschmar, *Anregungen zur Förderung musikalischer Hermeneutik*, „Jahrbuch der Musikbibliothek Peters“ IX (1902), s. 47, cyt. za: Leszek Polony, *Hermeneutyka i muzyka*, Akademia Muzyczna w Krakowie, Kraków 2003, s. 61.